

ODŮVODNĚNÍ

OBEČNÁ ČÁST

1. Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy, odůvodnění jejích hlavních principů

Právní úprava je navržena k provedení zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech (dále také jen „znalecký zákon“), který nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2021.

Podle znaleckého zákona je znalec povinen vykonávat znaleckou činnost pouze v oboru, odvětví a případně specializaci, pro které má oprávnění vykonávat znaleckou činnost, s odbornou péčí, nezávisle, nestranně a ve sjednané nebo stanovené době. Aby mohl být jmenován, musí z hlediska odbornosti mít potřebné znalosti a zkušenosti z daného oboru a odvětví (případně specializace), ve kterém chce působit.

Navrhovaná právní úprava je nezbytná, neboť se jí mají provést některá ustanovení znaleckého zákona. Pokud jde o cíle navrhované právní úpravy, jsou shodné s cíli znaleckého zákona.

Podle bodu 3.8 písm. e) obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace není hodnocení dopadů regulace k návrhu vyhlášky zpracováno, neboť tato vyhláška je zařazena do Plánu přípravy vyhlášek ústředními orgány státní správy na rok 2020 bez povinnosti provedení RIA.

2. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy se zákonem, k jehož provedení je navržena, včetně souladu se zákonným zmocněním k jejímu vydání

Úprava je navržena k provedení zákonné právní úpravy a k naplnění jejího účelu.

Zmocnění k vydání navrhované právní úpravy jsou obsažena v § 4 odst. 2 („*Seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů stanoví ministerstvo vyhláškou.*“) a § 8 odst. 6 znaleckého zákona („*Ministerstvo stanoví vyhláškou výčet oborů a odvětví, a) pro které je nutné doložit získání jiného osvědčení o odborné způsobilosti, nebo absolvovat specializační studium podle odstavce 1 písm. c), včetně uvedení toho, o jaké osvědčení nebo specializační studium se jedná, a b) pro které je nutno doložit osvědčení vydané profesní komorou podle odstavce 1 písm. d) včetně uvedení toho, o jakou komoru se jedná.*“).

Navrhovaná právní úprava je v souladu se zákonem, k jehož provedení je navržena, včetně zákonných zmocnění k jejímu vydání.

3. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie a obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Navrhovanou právní úpravou není implementováno evropské právo.

Navrhovaná právní úprava je plně v souladu s právem Evropské unie.

4. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí

V souvislosti s navrhovanou právní úpravou nejsou očekávány dopady na státní rozpočet nebo jiné veřejné rozpočty.

Pokud jde o dopady na podnikatelské prostředí, předpokládají se náklady na splnění stanovených kvalifikačních požadavků. U konkrétních oborů pak jde v oboru bezpečnosti práce a ergonomie o příslušné osvědčení o odborné způsobilosti v ceně cca 5 000 Kč bez DPH (6 050 Kč s DPH), v oboru energetiky o zkoušku energetického specialisty v ceně cca 1 000 Kč, v oboru kriminalistiky u uchazečů, kteří nesplnili předepsané vzdělání, fakultativně o specializační postgraduální studium kriminalistiky v ceně cca 50 000 až 60 000 Kč ročně (kvalifikační kurz kriminalistických znalců určený pracovníkům Policie ČR nebo Vojenské policie je pro tyto účastníky bezplatný), v oboru stavebnictví o autorizaci České komory autorizovaných techniků a inženýrů činných ve výstavbě v ceně cca 3 500 Kč, v oboru zdravotnictví o lékařské atestační zkoušky v ceně cca 500 Kč, v oboru ekonomiky o specializační čtyřsemestrální studium v ceně cca 50 000 Kč bez DPH aj. Většina uvedených kvalifikací je přitom v případě žadatelů o znalecké oprávnění požadována již dnes.

V souvislosti se zavedením obecné části vstupní zkoušky, která má ověřit znalosti právních předpisů v oblasti znalectví, byl zrušen požadavek na absolvování kurzu znaleckého minima v ceně 3 500 až 5 000 Kč. Finanční zátěž žadatelů o zápis do seznamu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů tak bude oproti současnému stavu převážně nižší.

Sociální dopady a dopady na životní prostředí se nepředpokládají.

5. Zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Dopady ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen se nepředpokládají.

6. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Dopady ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů se nepředpokládají.

7. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaná právní úprava je bez negativního dopadu na otázku korupce.

8. Zhodnocení dopadů na bezpečnost a obranu státu

Dopady na bezpečnost a obranu státu se nepředpokládají.

ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K § 1

V navrženém ustanovení je uvedeno, že seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů (které jsou stanoveny v příloze ke znaleckému zákonu) je stanoven v příloze č. 1 k vyhlášce. Ruší se dvojkolejnost seznamů pro znalce a znalecké ústavy tak, jak byla stanovena ve vyhlášce č. 123/2015 Sb. (tedy zvláště seznam znaleckých oborů a odvětví, pro které může být jmenován znalec, a seznam znaleckých oborů, pro které může být zapsán znalecký ústav).

Ustanovení § 1 odst. 2 provádí § 8 odst. 1 písm. c) a d) znaleckého zákona. Stanoví, že výčet oborů a odvětví, pro které je nutné doložit získání jiného osvědčení o odborné způsobilosti nebo absolvovat specializační studium podle § 8 odst. 1 písm. c) zákona včetně uvedení toho, o jaké osvědčení nebo specializační studium se jedná, je stanoven v příloze č. 2 k vyhlášce. Dále stanoví, že výčet oborů a odvětví, pro které je nutné doložit osvědčení vydané profesní komorou podle § 8 odst. 1 písm. d) zákona včetně uvedení toho, o jakou komoru se jedná, je stanoven též v příloze č. 2 k vyhlášce.

Osvědčení nebo studium podle přílohy č. 2 jsou podmínkou pro výkon znalecké činnosti v dotčených znaleckých oborech a znaleckých odvětvích.

K § 2

Vyhláška má nabýt účinnosti dnem 1. ledna 2021, tedy stejným dnem jako znalecký zákon.

K příloze č. 1

Obory stanovené v příloze ke znaleckému zákonu byly za účelem stanovení odvětví rozděleny do tří základních kategorií, a sice a) obory vymezené dle předmětu zkoumání (např. dřevo, drahé kovy a kameny, papír), b) obory vymezené dle vědních či aplikovaných disciplín (např. ekonomika, geologie, chemie) a c) obory vymezené dle činností, resp. okruhů činností (např. doprava, školství, sport).

Pro každou ze shora uvedených kategorií byl zvolen jiný přístup reflektující specifika takto vymezených oborů. Pro určení obsahu jednotlivých oborů byl dále zvolen analytický přístup, kdy se obsah oborů posuzoval především z hlediska předmětu znalecké činnosti (tj. co konkrétně má znalec v daném oboru a odvětví zkoumat, na jaké odborné otázky bude odpovídat), sekundárně pak i z hlediska kvalifikací a profesních předpokladů znalců (jaké vzdělání, popř. jinou profesní kvalifikaci musí odborník v dané oblasti mít, zda se obsah oboru překrývá se specializací vyučovanou na vysokých školách v ČR atd.).

Pro každou ze shora uvedených kategorií byly identifikovány klíčové prvky určující způsob výkonu znalecké činnosti v konkrétních oborech:

- a) V případě oborů vymezených dle předmětu zkoumání bylo rozhodující, zda se způsob výkonu znalecké činnosti odvíjí od unikátních vlastností předmětu zkoumání uvedeného

v názvu oboru. V takovém případě byla odvětví vymezena dle rozdělení takových předmětů na materiály (např. drahé kovy či drahé kameny) a výrobky z těchto materiálů (např. klenoty), přičemž případné specializace se budou odvíjet dle způsobu nakládání s předmětem (např. zpracování, údržba atd.). V ostatních případech byla odvětví určena ad hoc dle předmětu zkoumání a s ohledem na specifika tohoto předmětu.

- b) V případě oborů vymezených dle vědních (a aplikovaných) disciplín byla odvětví stanovena buď podle suboborů, tj. obecného dělení vědní disciplíny (např. dělení Kriminalistiky na kriminalistickou antropologii, kriminalistickou balistiku atd.), anebo dle reálného obsahu znalecké činnosti v tomto oboru (např. vymezení oceňování různých statků v oboru Ekonomika).
- c) V případě oborů vymezených dle činnosti byly zvoleny dva základní přístupy:
- v případě oborů, které svým obsahem odpovídají regulovaným povoláním (např. projektování, veterinární medicína ad.), byla v zájmu zachování systematiky oboru zvolena struktura odpovídající existujícím specializacím příslušníků regulovaných povolání (např. odvětví v projektování odpovídají autorizacím autorizovaných inženýrů a techniků nebo architektů atd.),
 - v ostatních případech byla odvětví stanovena buď dle systematického dělení samotných činností (např. dělení Dopravy na dopravu silniční, vodní, leteckou atd.) či ad hoc dle obsahu znaleckých činností, nebylo-li dělení činnosti vhodné z hlediska znaleckých úkonů.

Výše popsaná metodologie je však pouze rámcová a v případě některých oborů bylo nutné použít kombinaci metod.

K vybraným oborům a jejich odvětvím uvedeným v příloze č. 1:

Právní vztahy k cizině

Znalecká odvětví v rámci oboru Právní vztahy k cizině jsou stanovena na základě kritéria praktické využitelnosti soudních znalců zapsaných v tomto oboru, resp. rozsahu jejich činnosti. Vzhledem ke skutečnosti, že se obsah zahraničního práva zjišťuje především v soudních řízeních, zaměření soudních znalců v tomto oboru by mělo v první řadě reflektovat potřeby soudů, a tedy i odpovídat rozsahu, v jakém české soudy zahraniční právo aplikují. Znalecká činnost v oboru Právní vztahy k cizině by přitom v duchu zásady *iura novit curia* (soud zná právo) v žádném případě neměla nahrazovat právní posouzení samotného soudu, k činnosti soudních znalců v tomto oboru je třeba zásadně přistupovat spíše restriktivně. Soudní znalci by se tak kupříkladu neměli vyjadřovat k otázkám mezinárodního práva soukromého („zahraniční“ mezinárodní právo soukromé je součástí zahraničního práva občanského) a veřejného (mezinárodní právo veřejné, kterým není ČR vázána, by se sice mohlo považovat za právo zahraniční, nicméně v praxi neexistuje potřeba aplikace tohoto práva českými soudy) či evropského práva, jelikož znalost tohoto práva se od soudů očekává automaticky a jedná se

tedy o právní otázky, jejichž posouzení je úkolem samotného soudu. Je přitom třeba zdůraznit, že výkon znalecké činnosti v tomto oboru by se neměl zaměřovat s poskytováním právních služeb v oblasti zahraničního práva, které je upraveno v § 5a zákona č. 85/1996 Sb. o advokacii.

Struktura odvětví v tomto oboru tedy byla stanovena tak, aby odpovídala praktickým potřebám české justice, a jednotlivá odvětví tak reflektují oblasti práva, které české soudy aplikují, tedy zejména zahraniční právo autorské, dědické, občanské či rodinné. Specializace v rámci těchto odvětví by dále měly odpovídat jednotlivým státům, resp. právním řádům (např. autorské právo italské, dědické právo německé atd.). V rámci tohoto oboru se tedy předpokládá, že soudní znalci kromě odvětví budou vždy volit specializaci, případně několik specializací, jelikož volba pouhého odvětví odpovídajícího oblasti práva by implikovala úmysl získat oprávnění k výkonu znalecké činnosti v oblasti práva všech států, což se nejeví jako prakticky možné. Z důvodu větší přehlednosti pro uživatele znalecké činnosti je nově výslovně uvedeno, že se jedná o znalce v oblasti zahraničního práva.

Projektování

Odvětví v oboru Projektování odpovídají jednotlivým autorizacím autorizovaných inženýrů a techniků udělovaným Českou komorou autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě (ČKAIT) a autorizacím autorizovaných architektů udělovaným Českou komorou architektů (ČKA). Podrobnější rozsah oborů a případných specializací by měl být zohledněn při sestavování specializací v rámci jednotlivých znaleckých odvětví.

Stavebnictví

Podobně jako v odvětví v oboru Projektování, odvětví v oboru Stavebnictví byla koncipována tak, aby obsahově odpovídala náplni činnosti v rámci jednotlivých autorizací autorizovaných inženýrů a techniků udělovaných Českou komorou autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě a autorizacím autorizovaných architektů udělovaným Českou komorou architektů. Oproti oboru Projektování však bylo rozdělení odvětví vzhledem k náplni znalecké činnosti v oboru Stavebnictví provedeno dle typů staveb. Zatímco v případě oboru Projektování je předmětem znalecké činnosti zejm. posouzení projektové dokumentace, přípravných materiálů a dalších podkladů pro provedení staveb, předmětem znalecké činnosti v oboru Stavebnictví je především posuzování vlastností a stavu již provedených staveb, tedy zejména posouzení kvality provedení stavebních prací či posouzení technického stavu nemovitostí. Klíčovým prvkem pro určení odbornosti soudního znalce zde proto bude konkrétní typ posuzované stavby, jelikož právě tyto stavby vykazují různá specifika.

Zdravotnictví

Odvětví v oboru Zdravotnictví jsou (s výjimkou odvětví „Hodnocení míry bolesti a funkčních schopností při újmách na zdraví“, dříve „Stanovení nemajetkové újmy na zdraví“) stanovena tak, aby odpovídala specializovaným, resp. zvláštním specializovaným způsobilostem lékařů, zubních lékařů a farmaceutů (tzv. atestace a nástavby) a specializovaným, resp. odborným způsobilostem nelékařských zdravotnických povolání,

příčemž u nelékařských zdravotnických povolání pak byla vybrána zejm. odvětví, která se ztotožňují s povoláními, která mohou být po specializačním vzdělání vykonávána samostatně, tj. bez indikace nebo dohledu lékařských zdravotnických povolání. Pro další, tj. výslovně neupravená nelékařská zdravotní povolání, bylo stanoveno odvětví Nelékařská povolání - ostatní, v rámci kterého budou v případě potřeby aplikační praxe na úrovni specializací upraveny další nelékařské profese.

Jak bylo zmíněno, oproti stávajícímu stavu se mění název odvětví „Stanovení nemajetkové újmy na zdraví“ na „Hodnocení míry bolesti a funkčních schopností při újmách na zdraví“. Dosavadní název odvětví evokoval možnost zásahu znalce do výkladu právních otázek, což není přípustné.

K příloze č. 2

Příloha č. 2 je provedením § 8 odst. 1 písm. c) a d) znaleckého zákona, viz odůvodnění k § 1 výše.

K vybraným oborům a jejich odvětvím uvedeným v příloze č. 2:

Právní vztahy k cizině

Podmínkou *sine qua non* pro výkon znalecké činnosti v oboru Právní vztahy k cizině je jednak získání dostatečné odbornosti v oblasti práva zvolené země, jednak znalost (alespoň jednoho) státního jazyka této země, jelikož porozumění obsahu právních norem v původním jazyce je neodmyslitelnou podmínkou pro výklad těchto norem. Pokud jde o prokazování dostatečné kvalifikace v oblasti práva, poskytování právních služeb je ve většině států tradičně pojímáno jako výkon regulovaného povolání, který je převážně podmíněn vstupem do profesní (typicky advokátní) komory, případně splněním jiných kvalifikačních kritérií, např. získáním vysokoškolského právnického vzdělání v oblasti práva dané země. Je-li tedy výkon právnického povolání v některé zemi podmíněn členstvím v profesní komoře či splněním jiných kvalifikačních kritérií, přičemž právě tyto podmínky plní funkci záruky náležité kvality právních služeb, jeví se jako racionální splnění těchto podmínek zásadně požadovat i po soudních znalcích v oblasti práva této země. Zárukou odborných znalostí a dovedností žadatele přitom mohou být buď samotné členství v profesní komoře dané země, nebo složení profesních zkoušek podmiňujících vstup do této komory, anebo alespoň získání magisterského či postgraduálního vzdělání právního směru v dané zemi.

Znalost státního jazyka zvolené země je požadována alespoň na úrovni C1 dle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (zkušený uživatel), což je minimální úroveň znalosti jazyka, která bývá předpokladem pro studium práva na vysokých školách a která umožňuje dostatečné porozumění gramatickým nuancím daného jazyka, nepochybně relevantním pro výklad práva (srov. Státní jazyková zkouška speciální pro obor překladatelský se skládá na úrovni C2).

Projektování

Vzhledem k tomu, že vymezení znaleckých odvětví odpovídá autorizacím České komory autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě a činností spadajícím do působnosti České komory architektů, je výkon znalecké činnosti v těchto odvětvích za účelem zajištění náležité odborné kvalifikace soudních znalců podmíněn získáním autorizace odpovídající zvolenému znaleckému odvětví, resp. znalecké specializaci. Jelikož v rámci některých odvětví mohou vznikat mezioborové či multioborové specializace, nelze na úrovni některých odvětví stanovit, která konkrétní komora bude autorizace vydávat, a komory jsou proto stanoveny alternativně (např. v případě znalecké specializace v oboru Projektování bude v rámci některého odvětví potřeba autorizace ČKA, nikoliv ČKAIT).

Stavebnictví

Stejně jako v případě oboru Projektování je i zde stanoven požadavek na autorizaci České komory autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě. Ačkoliv odvětví v tomto oboru byla vymezena dle typů posuzovaných staveb a vymezení odvětví tedy formálně neodpovídá názvům jednotlivých autorizací ČKAIT, je nezbytné, aby soudní znalci v oboru Stavebnictví měli dobrou technickou znalost jimi posuzovaných prvků staveb či staveb jako celků. Z tohoto důvodu je i zde stanoven požadavek na autorizaci dle zákona č. 360/1992 Sb., a to i v případě všech relevantních specializací. K diferenciaci jednotlivých technických zaměření dojde až na úrovni znaleckých specializací, proto se splnění této podmínky bude posuzovat individuálně na základě zvolené specializace. Vzhledem k tomu, že se v rámci oboru Stavebnictví již neposuzuje projektová dokumentace, nebudou znaleckou činností v tomto oboru vykonávat architekti, proto zde není ani požadavek na autorizaci České komory architektů.

Zdravotnictví

Znalecká činnost jako činnost ze své povahy vysoce kvalifikovaná musí být vykonávána osobami s prokazatelně vysokými odbornými znalostmi a zkušenostmi. Kvalifikace lékařů ve zdravotnictví se přitom certifikuje prostřednictvím tzv. specializací (atestací), resp. specializované způsobilosti. Legitimním požadavkem na soudního znalce, který posuzuje práci jiných lékařů, je požadavek, aby takový soudní znalec měl alespoň stejnou kvalifikaci jako lékaři, jejichž práci soudní znalec přezkoumává: v opačném případě by byla odborná autorita znalce posuzujícího práci zřejmě kvalifikovanějšího kolegy zpochybnitelná. Vzhledem k tomu, že *ad hoc* zkoumání, zda určitý znalec má dostatečnou kvalifikaci pro konkrétní posuzovaný případ, je v praxi nemožné a vedlo by k faktické kategorizaci soudních znalců na znalce „méně odborné“ a „odbornější“, koncepčně nejracionalnějším řešením je zavedení požadavku na to, aby všichni soudní znalci měli nejvyšší dosažitelnou kvalifikaci v daném odvětví. Totéž lze obdobně říci i o znalecké činnosti nelékařských pracovníků ve zdravotnictví. U lékařských zdravotnických odvětví se nadto ruší dosavadní požadavek na doložení platného osvědčení k výkonu funkce vedoucího lékaře nebo primáře (podle § 7 odst. 2, písm. b) stavovského

předpisu ČLK č. 11), a to jako požadavek zbytečně omezující, jehož důsledkem by mohlo být omezení dostupnosti znalců z oboru zdravotnictví v některých jeho odvětvích,

V zájmu zkvalitnění práce znalců v odvětví „Stanovení nemajetkové újmy na zdraví“ (nově „Hodnocení míry bolesti a funkčních schopností při újmách na zdraví“) došlo ke zpřísnění kvalifikačních požadavků na osobu znalce s tím, že znaleckou činnost budou moci vykonávat nově pouze lékaři, kteří získali specializovanou způsobilost v některém z vyjmenovaných základních lékařských oborů.